

Лекція 4. Функціонування глобальних ринків

- Глобалізація ринків товарів і послуг
- Глобальний фінансовий ринок
- Ринок праці в умовах глобалізації

Інформаційне забезпечення:

1. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір [монографія] / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот [та ін.] ; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Д. Г. Лук'яненка та д-ра екон.наук, проф. А.М. Поручника. – К. : КНЕУ, 2008. – 420 с.
2. Глобальні асиметрії економічного розвитку: монографія / Я.М. Столярчук. – К.: КНЕУ, 2009. – 302 с.
3. Міжнародна економіка: підручник / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Я.М. Столярчук. – К.: КНЕУ, 2014.
4. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: [монографія] ; за заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2011. – 703 с.
5. Еволюція світ-системи глобалізму (Стратегічні імперативи співрозвитку): колект. монографія / [О. Г. Білорус, О. В. Гаврилук, Д. Г. Лук'яненко та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. – Київ : КНЕУ, 2014. – 432 с.

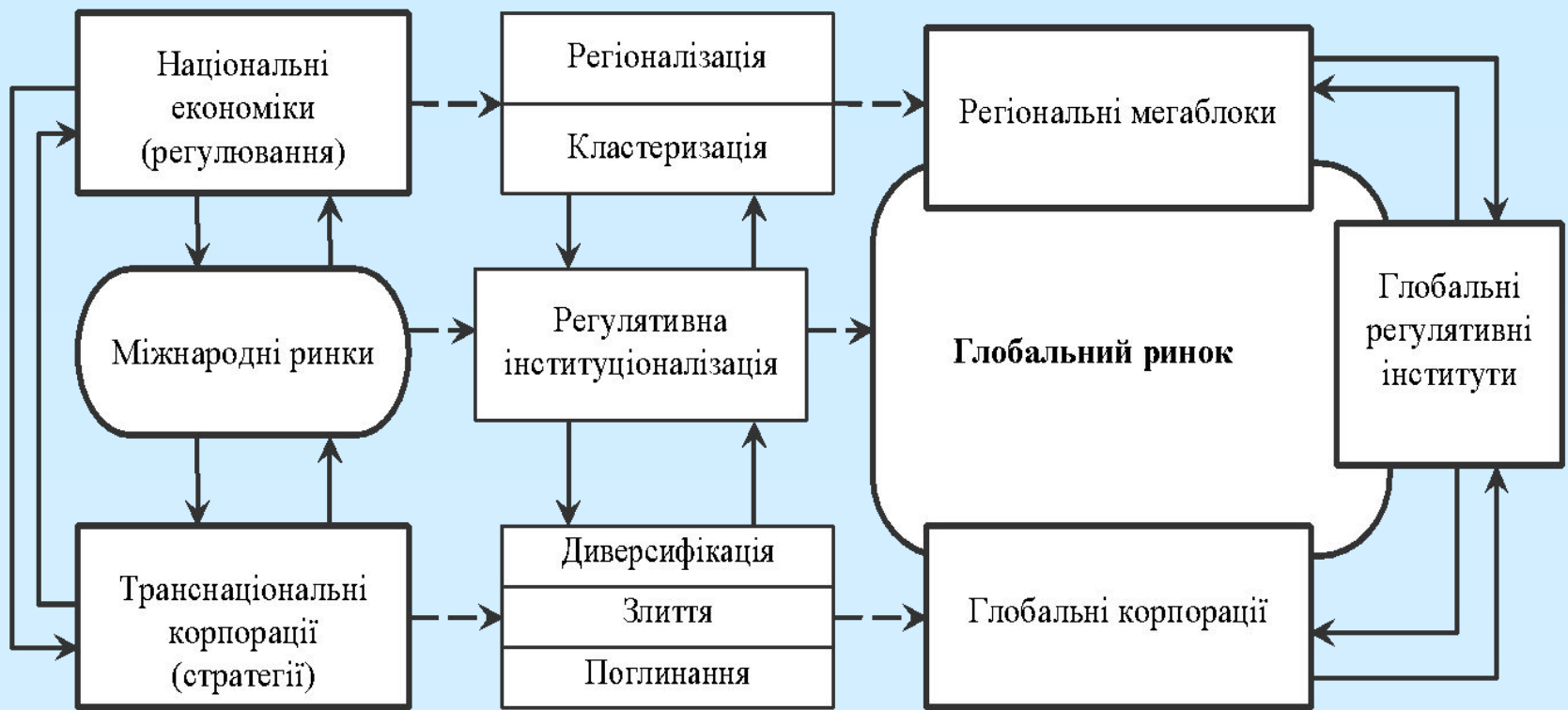

Рис. 1. Суб'єктна еволюція глобальної економіки

Рис. 2. Формування глобального ринку та його сегментація

Глобальний ринок:

- механізм забезпечення глобальної факторної мобільності з вільним доступом до матеріальних і нематеріальних ресурсів розвитку, що безперервно функціонує;
- самовідтворювальний механізм врівноваження глобального попиту і глобальної пропозиції.

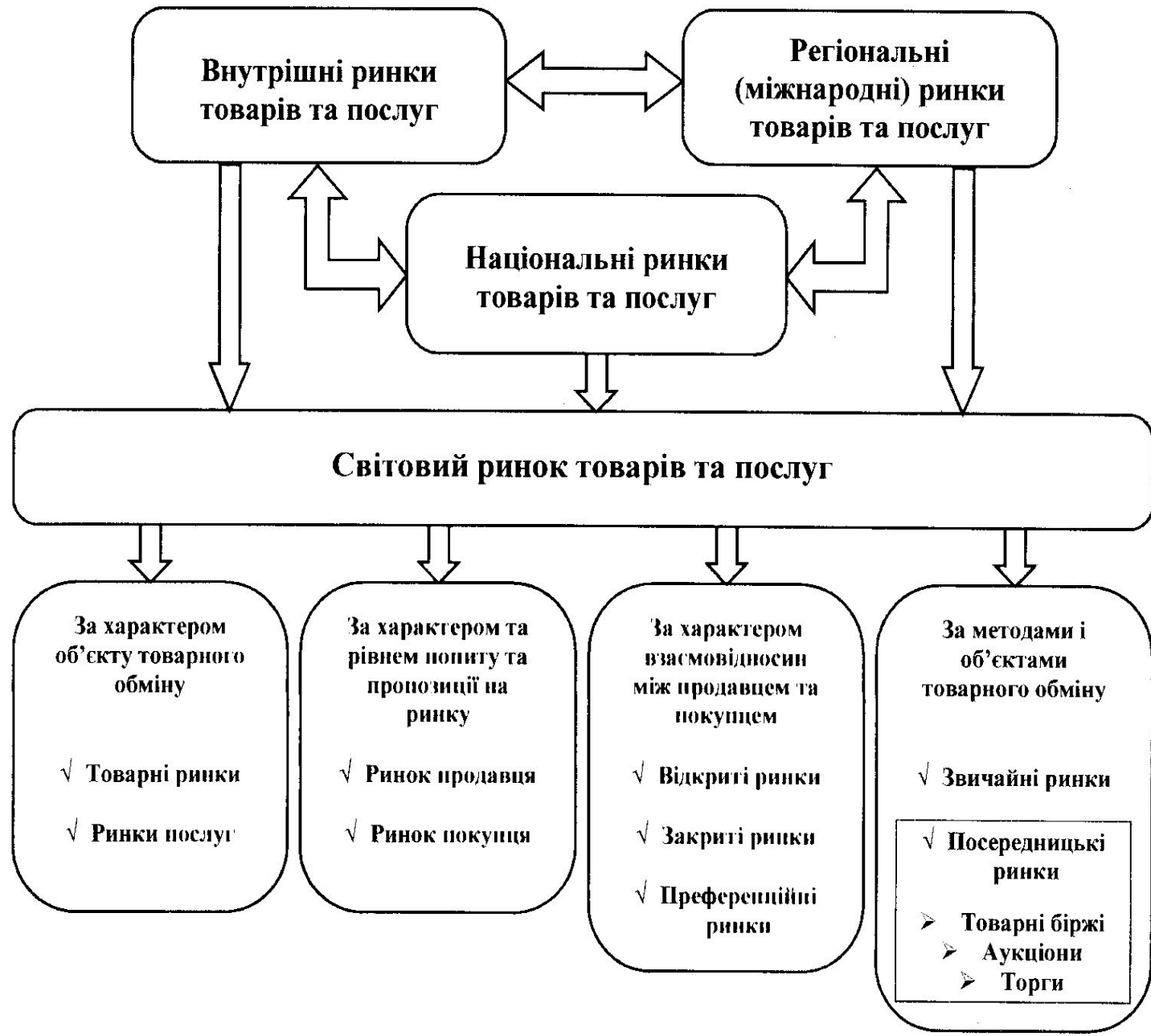

Рис. 3. Систематизація ринків товарів та послуг

Функції глобального ринку

- Формування інтернаціональної ціни.
- Формування умов глобальної конкуренції.
- Розвиток глобальної логістично-маркетингової інфраструктури.

Сучасний етап розвитку міжнародної торгівлі характеризується:

- Випереджальною динамікою зростання порівняно з темпами приросту глобального ВВП.
- Максимальною лібералізацією умов здійснення зовнішньоторговельних операцій країн.
- Диверсифікацією її форм, методів, географічної і товарної структури.

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ (1995 Р.)

Регулювання міжнародного руху

Товарів

Послуг

Права інтелектуальної
власності

Інвестицій

Генеральна угода з
тарифів і торгівлі

Генеральна угода про
торгівлю послугами

Угода про торговельні
аспекти прав
інтелектуальної
власності

Угода про пов'язані з
торгівлею інвестиційні
заходи

Домовленість про правила та процедури
врегулювання суперечок

Механізми з огляду торговельної політики

Багатосторонні торговельні угоди з обмеженою кількістю
учасників (авіатехніка, державні закупки)

Рис. 4. Система базових угод СОТ

ДИНАМІКА РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СВІТОВОГО ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ ПРОТЯГОМ 1948—2012 рр., %

Регіон	Рік								
	1948	1953	1963	1973	1983	1993	2003	2007	2012
Північна Америка у тому числі	28,1	24,8	19,9	17,3	16,8	18,0	15,8	13,6	12,9
США	21,7	18,8	14,9	12,3	11,2	12,6	9,8	8,5	8,4
Південна і Центральна Америка	11,3	9,7	6,4	4,3	4,4	3,0	3,0	3,7	4,1
Європа у тому числі	35,1	39,4	47,8	50,9	43,5	45,4	45,9	42,4	34,7
ЄС-27	27,5	38,6	38,6	38,6	42,7	39,1	31,5
Країни СНД	1,5	2,6	3,7	4,4
Африка	7,3	6,5	5,7	4,8	4,5	2,5	2,4	3,1	3,4
Середній Схід	2,0	2,7	3,2	4,1	6,8	3,5	4,1	5,6	7,3
Азія у тому числі	14,0	13,4	12,5	14,9	19,1	26,1	26,2	27,7	33,2
Китай	0,9	1,2	1,3	1,0	1,2	2,5	5,9	8,9	11,1
Японія	0,4	1,5	3,5	6,4	8,0	9,9	6,4	5,2	4,3
Усього млрд. дол.,%	59 100	84 100	157 100	579 100	1838 100	3675 100	7375 100	13619 100	18401 100

Джерело: Розраховано і складено на основі даних: International Trade Statistics 2008; International Trade Statistics 2013 [Electronic Resource]. – Available from: http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2013_e/its13_appendix_e.htm

ДИНАМІКА ТОВАРНОЇ СТРУКТУРИ СВІТОВОГО ЕКСПОРТУ ПРОТЯГОМ 1990-2012 рр., %

Товарна група	Рік				
	1990	1995	2000	2008	2012
Сільськогосподарська продукція	12,2	11,7	8,9	8,5	9,0
Паливо та продукція видобувної промисловості	14,3	10,8	13,6	22,3	22,5
Промислові товари у тому числі	70,4	74,1	74,9	66,4	62,4
- залізо та сталь	3,1	3,1	2,3	3,7	2,6
- хімічні продукти	8,7	9,7	9,3	10,6	10,6
- офісне і телекомунікаційне обладнання	8,8	12,1	15,4	10,0	9,1
- автомобільна продукція	9,4	9,2	9,2	7,9	7,0
- електричні, неелектричні й електрогенерувальні машини	13,3	12,4	12,4
- текстиль	3,1	3,0	2,5	1,6	1,6
- одяг	3,2	3,2	3,1	2,3	2,3
- наукові і контрольні інструменти	1,9	2,0	2,1
Усього	100	100	100	100	100

Джерело: Розраховано і складено на основі даних: International Trade Statistics 2008; International Trade Statistics 2013 [Electronic Resource]. – Available from: http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2013_e/its13_appendix_e.htm

КРАЇНИ-ПРОВІДНІ ЕКСПОРТЕРИ ТА ІМПОРТЕРИ ТОВАРІВ у 2012 р.

Місце країни	Експортер	Обсяги експорту, млрд дол.	Частка, %	Місце країни	Імпортер	Обсяги імпорту, млрд дол.	Частка, %
1	Китай	2048,7	11,1	1	США	2335,5	12,6
2	США	1545,7	8,4	2	Китай	1818,4	9,8
3	Німеччина	1407,1	7,6	3	Німеччина	1167,2	6,3
4	Японія	798,6	4,3	4	Японія	885,8	4,8
5	Нідерланди	655,7	3,6	5	Великобританія	689,9	3,7
6	Франція	568,9	3,1	6	Франція	673,8	3,6
7	Республіка Корея	547,9	3,0	7	Нідерланди	591,2	3,2
8	Італія	500,7	2,7	8	Гонконг	553,5	3,0
9	Великобританія	474,5	2,6	9	Республіка Корея	519,6	2,8
10	Бельгія	446,5	2,4	10	Італія	486,6	2,6
Усього за Топ-10		8994,3	48,9	Усього за Топ-10		9721,5	52,3
Світовий експорт		18401,0	100	Світовий експорт		18601,0	100

Джерело: Розраховано і складено на основі даних: International Trade Statistics 2013 [Electronic Resource]. – Available from:

http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2013_e/its13_appendix_e.htm

КРАЇНИ-ПРОВІДНІ ЕКСПОРТЕРИ ТА ІМПОРТЕРИ КОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ у 2012 р.

Місце країни	Експортер	Обсяги експорту, млрд дол.	Частка, %	Місце країни	Імпортер	Обсяги імпорту, млрд дол.	Частка, %
1	ЄС-27	830,6	19,1	1	ЄС-27	651,1	15,7
2	США	621,2	14,3	2	США	411,1	9,9
3	Китай	190,4	4,4	3	Китай	208,2	6,7
4	Японія	142,4	3,3	4	Японія	174,8	4,2
5	Сінгапур	111,9	2,6	5	Індія	127,5	3,1
6	Індія	140,7	3,2	6	Сінгапур	117,7	2,8
7	Гонконг	123,4	2,8	7	Республіка Корея	107,1	2,6
8	Республіка Корея	109,6	2,5	8	Канада	105,2	2,5
9	Швейцарія	90,2	2,1	9	Російська Федерація	104,2	2,5
10	Канада	77,5	1,8	10	Бразилія	77,8	1,9
Усього за Топ-10		2437,9	56,0	Усього за Топ-10		2156,7	52,0
Світовий експорт		4349,9	100	Світовий експорт		4152,3	100

Джерело: Розраховано і складено на основі даних: International Trade Statistics 2013 [Electronic Resource]. – Available from:

http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2013_e/its13_appendix_e.htm

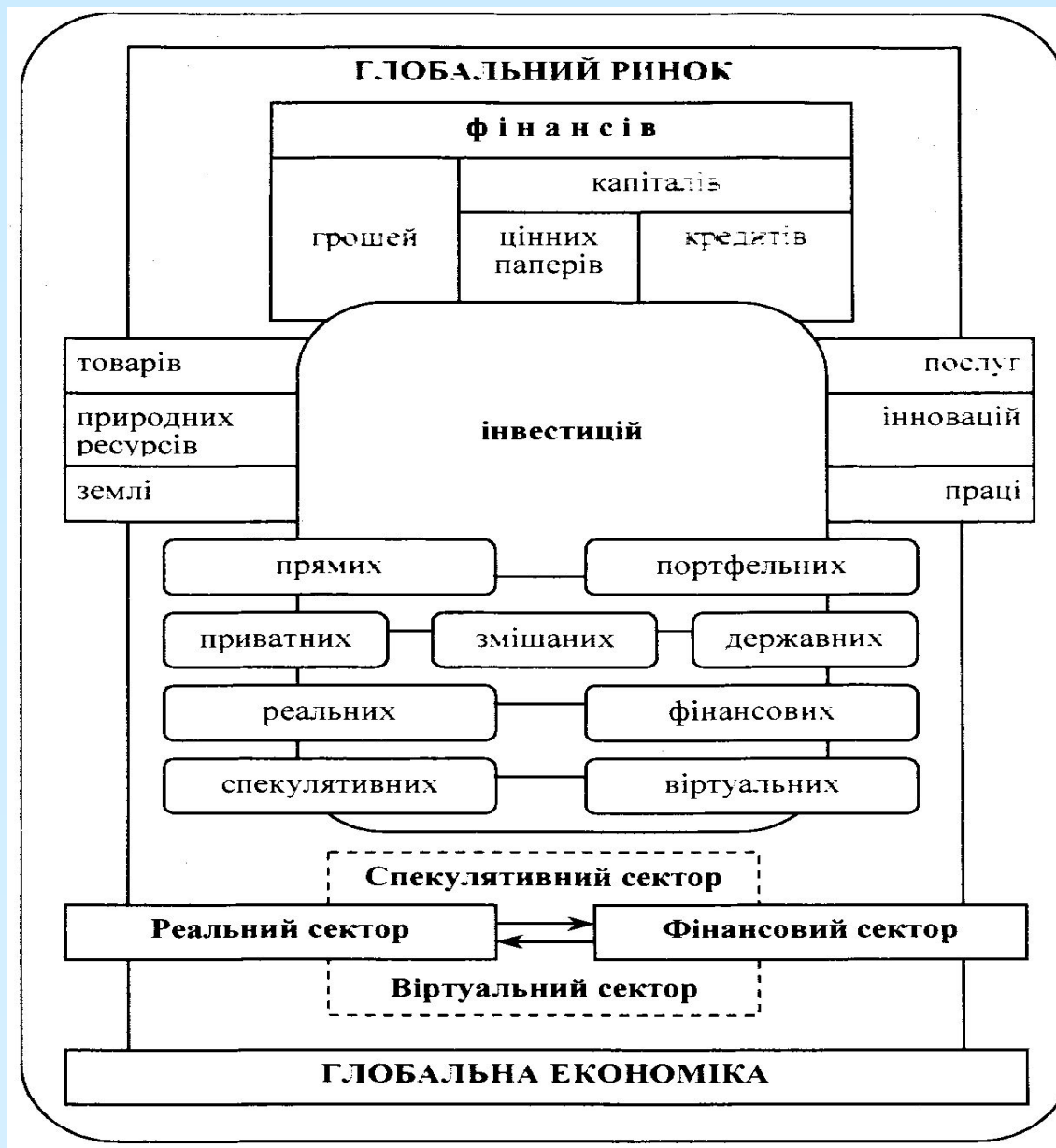

Рис. 5. Структурна сегментація глобального фінансового ринку

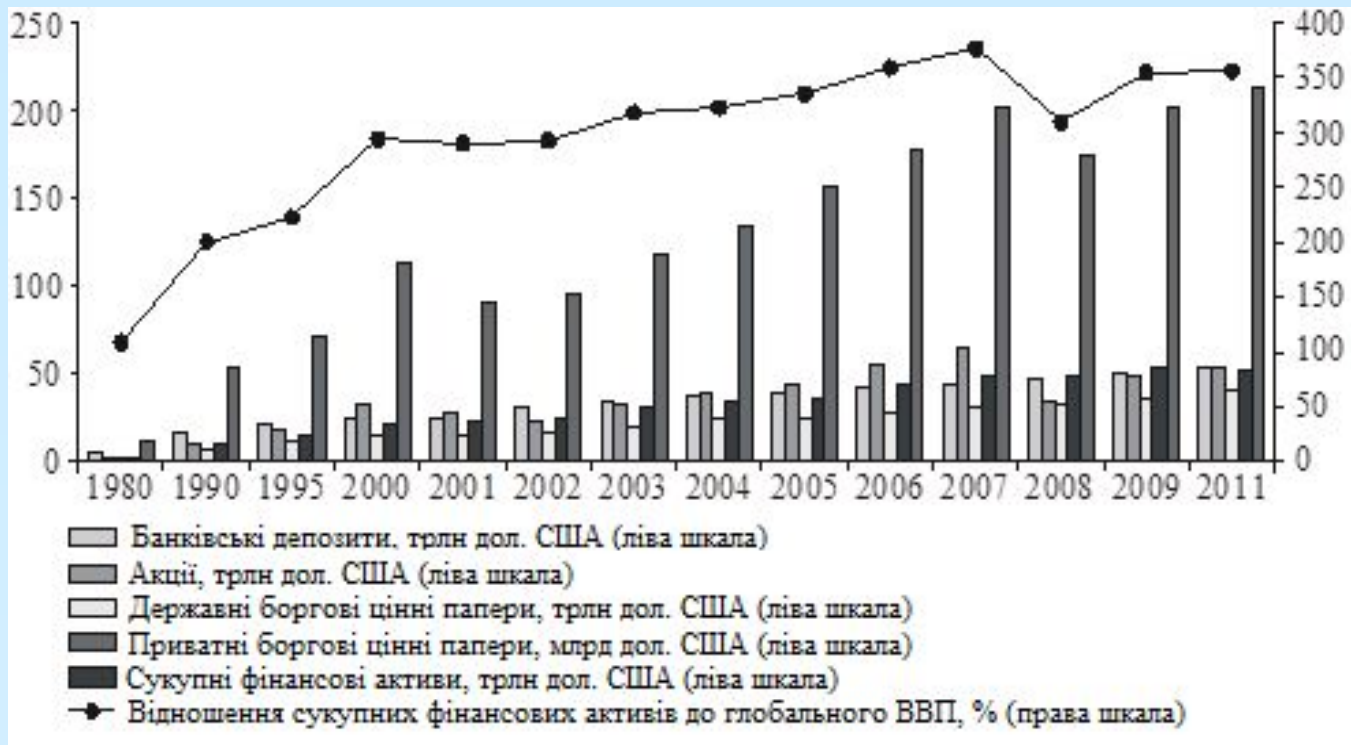

Рис. 6. Динаміка масштабів глобального фінансового ринку протягом 1980-2011 рр., млрд дол. США

Джерело: Побудовано за даними: Mapping Global Capital Markets. Fifth Annual Report. Prepared by McKinsey Global Institute. — October 2008. — P. 9; Mapping Global Capital Markets 2011. Updated Research. — McKinsey Global Institute. — August 2011. — P. 2, 23.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ АКЦІЙ, трлн дол. США

Часова зона	2000	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2012	2013
Увесь світ усього	30,9	22,8	36,8	50,7	60,9	32,6	47,8	54,9	54,7	64,2
Америка	16,5	11,9	18,2	22,8	24,3	13,9	18,9	22,2	23,2	28,3
Азійсько- Тихоокеанська	9,6	6,5	11,1	16,2	18,6	9,5	14,6	17,4	17,1	18,4
Європа-Африка- Близький Схід	4,9	4,4	7,5	11,8	17,9	9,2	14,2	15,3	14,4	17,5

Джерело: Складено за даними Світової федерації бірж [<http://www.world-exchange.org>]

ОБСЯГИ МІЖНАРОДНОГО ПОЗАБІРЖОВОГО РИНКУ ПОХІДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ, трлн дол. США

Інструмент	Обсяги ринку			Номінал базових активів
	2010	2011	2012	2013
Усього контрактів	35,3	21,5	21,1	601,1
Валютні контракти	4,1	2,1	2,4	57,8
Контракти на відсотки	20,1	14,0	17,5	465,3
Контракти щодо активів	1,1	0,7	0,7	5,6
Товарні контракти	0,9	0,5	0,5	2,9
Кредитні свопи	5,1	1,8	1,6	29,9

Джерело: Складено за даними Банку міжнародних розрахунків [<http://www.bis.org>]

ТОП-40 НАЙБІЛЬШИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ СВІТУ у 2013 р.

Місце в рейтингу	Фінансовий центр	Значення індексу глобальних фінансових центрів	Місце в рейтингу	Фінансовий центр	Значення індексу глобальних фінансових центрів
1	Лондон	794	21	Калгарі	684
2	Нью-Йорк	779	22	Куала-Лумпур	675
3	Гонконг	759	23	Монако	674
4	Сінгапур	751	24	Катар	672
5	Токіо	720	25	Дубай	671
6	Цюрих	718	26	Осло	669
7	Бостон	714	27	Шенген	660
8	Женева	710	28	Джерсі	657
9	Франкфурт	702	29	Париж	656
10	Сеул	701	30	Осака	655
11	Торонто	699	31	Ріо-де-Жанейро	654
12	Сан-Франциско	697	32	Тель-Авів	653
13	Люксембург	696	33	Мельбурн	652
14	Чикаго	695	34	Мюнхен	651
15	Сідней	692	35	Рим	650
16	Шанхай	690	36	Гернсі	649
17	Вашингтон	689	37	Стокгольм	644
18	Монреаль	688	38	Сан-Паолу	643
19	Ванкувер	686	39	Кайманові острови	642
20	Відень	685	40	Гамільтон	641

Джерело: The Global Financial Centres Index 14. – Financial Centres Futures, September 2013. – Long Finance. – 2-2013. – Р. 4.

**ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ ПІ ТА МІЖНАРОДНОГО ВИРОБНИЦТВА,
1990-2013 рр.**

Показник	Вартісний обсяг у поточних цінах, млрд дол. США				
	1990	2005-2007 (середній докризовий показник)	2011	2012	2013
Приплив ПІІ	208	1493	1700	1330	1452
Вивезення ПІІ	241	1532	1712	1347	1411
Обсяги ввезених ПІІ	2078	14790	21117	23304	25464
Обсяги вивезених ПІІ	2088	15884	21913	23916	26313
Доходи від увезених ПІІ	79	1072	1603	1581	1748
Доходи від вивезених ПІІ	126	1135	1550	1509	1622
Транскордонні ЗіП	111	780	556	332	349
Обсяги продажу зарубіжних філій	4723	21469	28516	31532	34508
Обсяги доданої вартості зарубіжних філій	881	4878	6262	7089	7492
Сукупні активи зарубіжних філій	3893	42179	83754	89568	96625
Експорт зарубіжних філій	1498	5012	7463	7532	7721
Зайнятість у зарубіжних філіях (тис. осіб)	20625	53306	63416	67155	70726
Додатково					
ВВП (у поточних цінах)	22327	51288	71314	72807	74284
Валове нагромадження основного капіталу	5072	11801	16498	17171	17673
Надходження у вигляді роялті та ліцензійних платежів	29	161	250	253	259
Експорт товарів та послуг	4107	15034	22386	22593	23160

Джерело: Складено за даними: UNCTAD; World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan [Electronic resource]. – Available from: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf

ТОП-20 НЕФІНАНСОВИХ КОРПОРАЦІЙ СВІТУ у 2013 р.

Рейтинг за вартістю зарубіжних активів	Корпорація	Країна базування	Вартість активів, млн дол.		Індекс транснаціоналізації, %
			Зарубіжних філій	усього	
1	General Electric Co	США	331 160	656 560	48,8
2	Royal Dutch Shell plc	Великобританія	301 898	357 512	72,8
3	Toyota Motor Corporation	Японія	274 380	403 088	58,6
4	Exxon Mobil Corporation	США	231 033	346 808	62,6
5	Total SA	Франція	226 717	238 870	79,5
6	BP plc	Великобританія	202 899	305 690	69,7
7	Vodafone Group	Великобританія	182 837	202 763	88,9
8	Volkswagen Group	Німеччина	176 656	446 555	58,6
9	Chevron Corporation	США	175 736	253 753	59,3
10	Eni SpA	Італія	141 021	190 125	71,2
11	Enel SpA	Італія	140 396	226 006	57,3
12	Glencore Xstrata PLC	Швейцарія	135 080	154 932	82,8
13	Anheuser-Busch InBev NV	Бельгія	134 549	141 666	93,3
14	EDF SA	Франція	130 161	353 574	34,0
15	Nestle SA	Швейцарія	124 730	129 969	97,1
16	E.ON AG	Німеччина	124 429	179 988	73,3
17	GDF Suez	Франція	121 402	219 759	55,2
18	Deutsche Telecom AG	Німеччина	120 350	162 671	61,9
19	Apple Computer Inc	США	119 918	207 000	59,6
20	Honda Motor Co Ltd	Японія	118 476	151 965	47,3

Джерело: Складено за даними: UNCTAD, World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan, Annex table 29. [Electronic resource]. – Available from:

<http://unctad.org/en//pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>

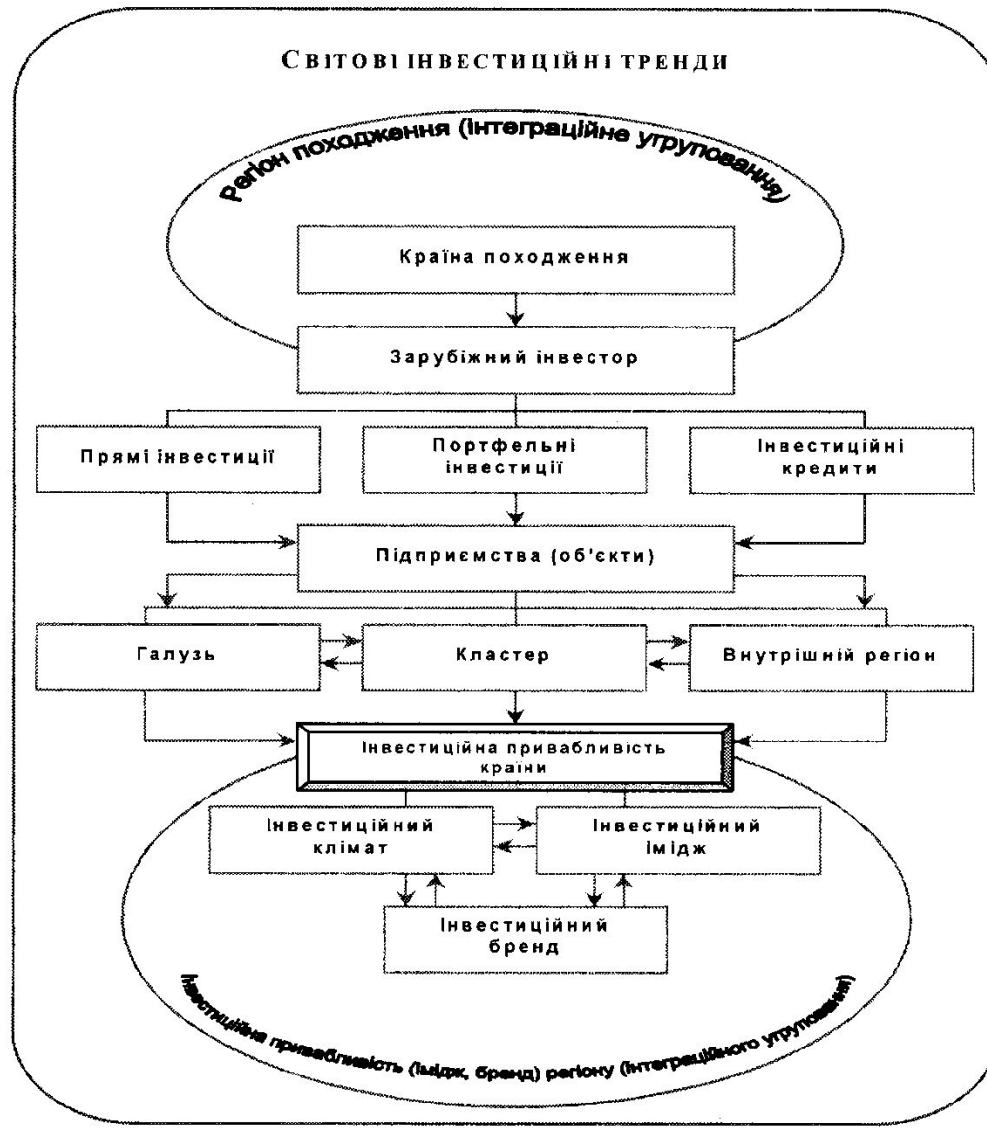

Рис. 7. Основні компоненти національної інвестиційної привабливості

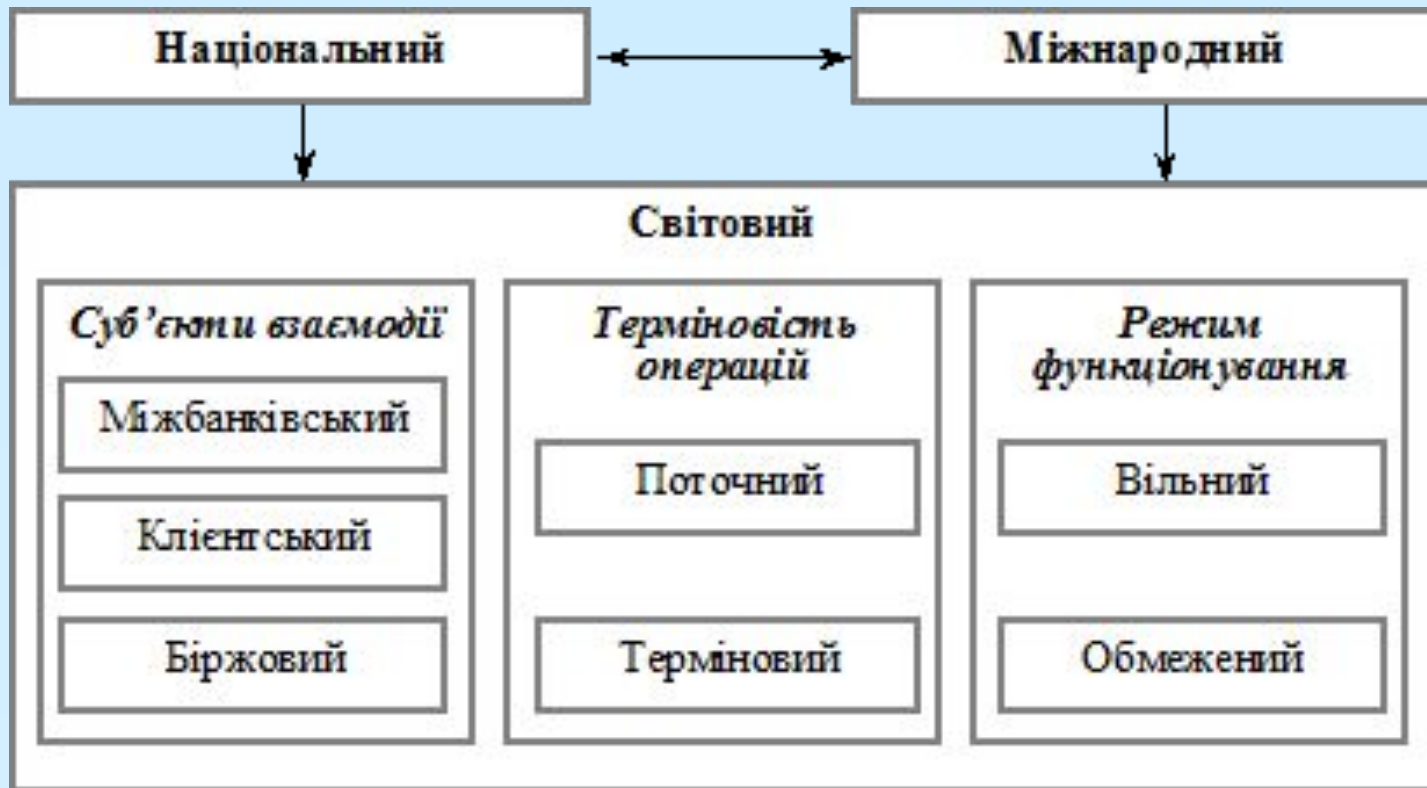

Рис. 8. Валютні ринки та їх структура

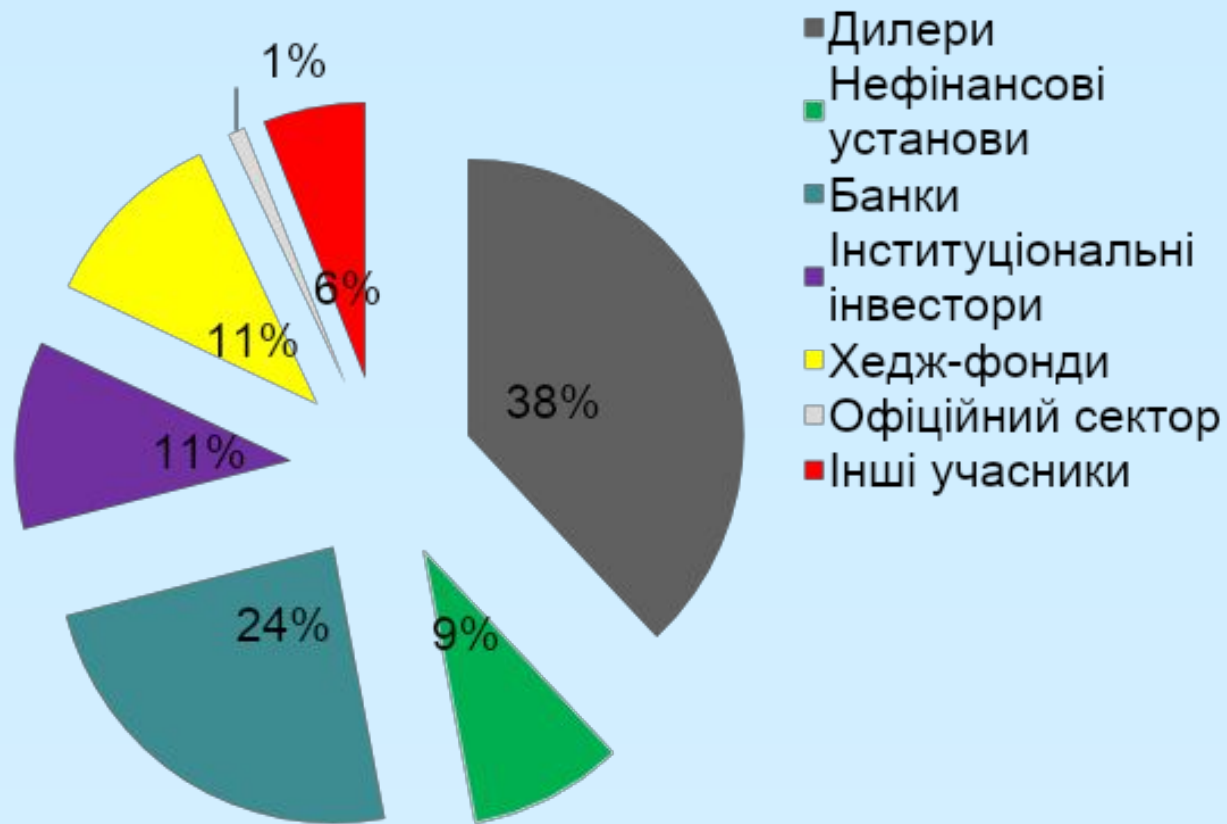

Рис. 9. Суб'єктна структура світового валютного ринку у 2013 р.

Джерело: Triennial Central Bank Survey. Foreign exchange turnover in April 2013: Preliminary global results. – BIS. – Monetary and Economic Department, September 2013. – С. 6.

Сучасний світовий валютний ринок характеризується:

- зростанням обсягів валютних операцій;
- широким використанням електронних засобів зв'язку;
- безперервним здійсненням операції протягом доби;
- уніфікацією валютних операцій;
- широким розвитком угод з метою страхування валютних та кредитних ризиків;
- стрімким нарощуванням обсягів фінансових деривативів.

ЧАСОВИЙ РЕЖИМ РОБОТИ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Фінансовий центр	Початок роботи (час)			Закінчення роботи (час)		
	місцевий	За Гринвічем	Київський	місцевий	За Гринвічем	Київський
Веллінгтон	9	21	23	18	6	8
Токіо	9	0	2	18	9	11
Гонконг	9	1	3	18	10	12
Сінгапур	9	1:30	3:30	18	10:30	12:30
Бомбей	9	3:30	6:60	18	12:30	14:30
Київ	9	5	9	18	14	18
Москва	9	6	8	18	15	17
Бейрут	9	7	9	18	16	18
Франкфурт, Париж	9	8	10	18	17	19
Лондон	9	9	11	18	18	20
Нью-Йорк	9	14	16	18	23	1
Чикаго	9	9	14	18	0	2
Сан-Франциско	9	17	19	18	2	4

ЧАСТКА ОКРЕМИХ ВАЛЮТ У ВАЛЮТООБМІННИХ ОПЕРАЦІЯХ У СВІТІ ПРОТЯГОМ 1998-2010 рр., %

Валюта	1998	2001	2004	2007	2010	2013
Долар США	86,8	89,9	88,0	85,6	84,9	87,0
Євро	...	37,9	37,4	37,0	39,1	33,4
Єна	21,7	23,5	20,8	17,2	19,0	23,0
Фунт стерлінгів	11,0	13,0	16,5	14,9	12,9	11,8
Австралійський долар	3,0	4,3	6,0	6,6	7,6	8,6

Джерело: Triennial Central Bank Survey. Foreign exchange turnover in April 2013: Preliminary global results. – BIS. – Monetary and Economic Department, September 2013. – С. 10.

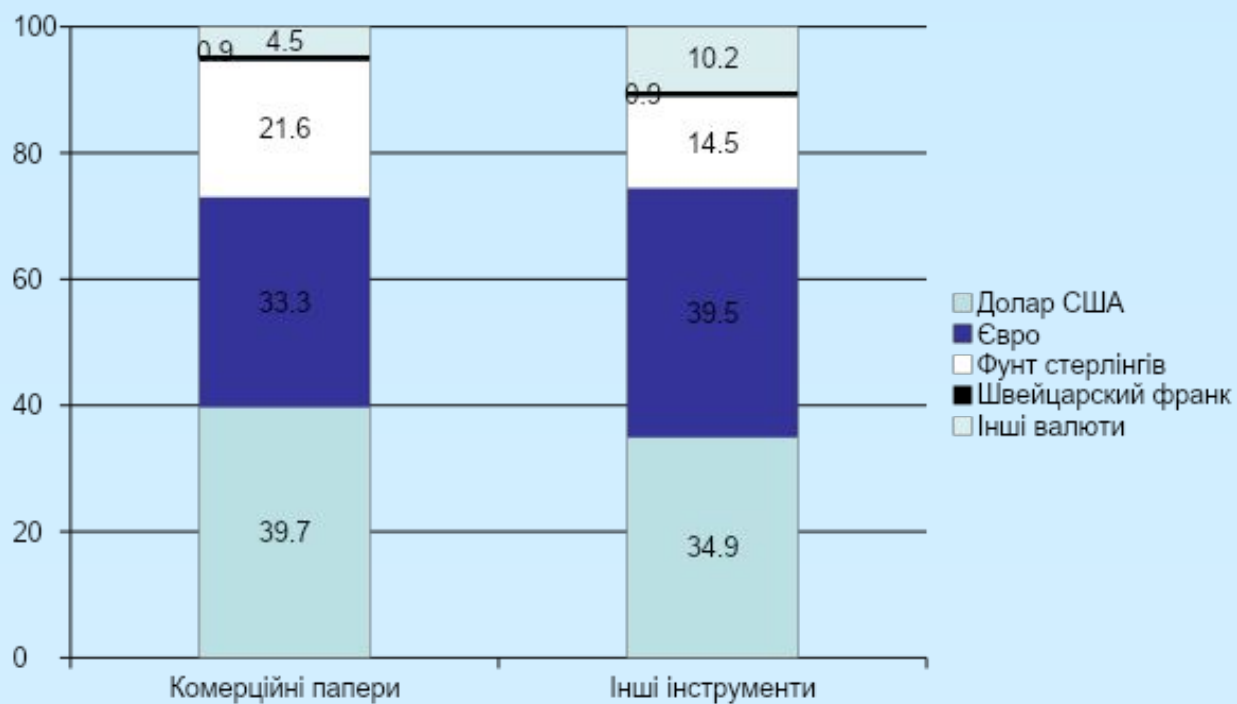
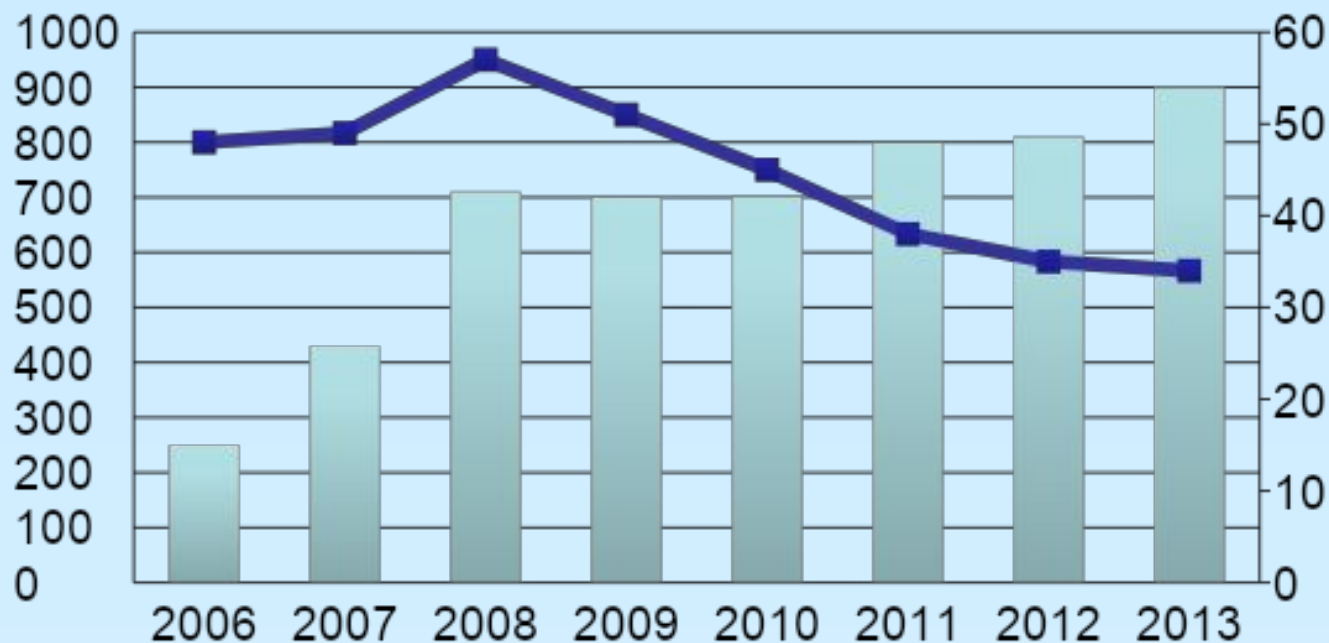

Рис. 10. Валютна структура інструментів міжнародного грошового ринку у 2013 р.

Джерело: Розраховано за даними: International money market instruments by type, sector and currency. – Bank for International Settlements [Electronic Resource]. – Available from: http://www.bis.org/statistics/r_qa1403_hanx13a.pdf

- Кредити, млрд грн, ліва шкала
- Доларизація кредитів (частка кредитів у іноземній валюті), %, права шкала

Рис. 10. Динаміка кредитів в Україні та рівень їх доларизації у 2006-2013 рр.

Джерело: Побудовано за даними монетарних оглядів НБУ за відповідні роки

ПОКАЗНИКИ ДОЛАРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЗА МЕТОДИКОЮ МВФ у 2008-2013 рр.

Рік	Грошовий агрегат МЗ, млрд. грн	Обсяг депозитів в іноземній валюті, млрд. грн	Рівень доларизації, %
2008	515,7	157,9	30,6
2009	487,3	154,4	31,7
2010	597,9	174,1	29,1
2011	685,5	207,8	30,3
2012	773,2	248,3	32,1
Вересень 2013	871,6	252,3	29,0

Джерело: Божанова О.В. Аналіз стану грошової маси в Україні / О.В. Божанова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - № 44. – С. 95.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АРСЕНАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Назва теорії	Представники	Суть
Неокласична економічна теорія	Д.Мессі, О.Старк, М.Тодаро, Дж. Харрис	Об'єктивною причиною міжнародних міграційних процесів є світова економічна рівновага та наявні міжкраїнові диференціації у рівнях оплати праці. Обґрунтовує саморегульовану функцію світового ринку праці, яка обумовлюється рухом робочої сили з країн з низьким рівнем оплати праці до країн з високою заробітною платою. Як результат – міждержавне переміщення робочої сили з часом вирівнює доходи в різних країнах і приводить до стабілізації світового ринку праці
Теорія людського капіталу	Дж.Беккер, Г. Кларк, Т.Шульц, Л.Стаастад, Б. Чизвік та ін..	Міжнародна трудова міграція кваліфікується як один з механізмів інвестицій в людський капітал за умов, якщо вигоди від міграції перевищують втрати від неї. Основною причиною трудової міграції вважається рішення індивідів, котрі залежать від витрат на переїзд, сприятливості умов проживання в країні імміграції, психологічних втрат, а також доступу до культури і суспільних благ більш високого рівня
Нова економічна теорія міграції	О.Старк, Дж. Тейлор, П. Арнольд	Розглядаються міжнародні міграційні процеси крізь призму макро- і мікропідходів та обґрунтовуються їх мотиваційні стимули. Вони полягають не тільки в максимізації очікуваного доходу домогосподарств від грошових переказів трудових мігрантів, але й у мінімізації ризиків, пов'язаних з недостатнім розвитком у країнах еміграції ринків праці, страхування, ф'ючерсів і кредитів
Теорія глобальних систем	І.Валлерстайн, С. Сассен, І.Петрас	Ключовою причиною загальносвітових міграційних процесів є не стільки міжкраїнові відмінності в оплаті праці найманих працівників, скільки глобальна асиметричність у рівнях їх соціально-економічного розвитку, що обумовлює країнову стратифікацію на ядро світового господарства, його напівпериферію та периферію

ТЕОРЕТИЧНИЙ АРСЕНАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Назва теорії	Представники	Суть
Теорія дуального (сегментованого) ринку праці	Дж.Пайер	Обґрунтовує причини міжнародної трудової міграції як результату дії структурних факторів економічного розвитку, які спричинюють сегментацію ринків праці країн з постіндустріальною моделлю економіки. Тимчасом як робочі місця в первинному секторі національних ринків праці таких держав забезпечують місцевому населенню стабільну роботу, високий рівень заробітної плати і широкі можливості професійного зростання, то вторинний сектор заповнюється в основному трудовими мігрантами
Теорія міграційних систем	Ф.Хьюго, Е.Тейлор, Д.Массей	Увага акцентується на міжкраїнових переміщеннях робочої сили з погляду міграційних систем. Міжнародна трудова міграція розглядається як динамічний, циклічний та взаємозалежний процес, який постійно ускладнюється і модифікується
Теорія протягування-відштовхування	Е.Равенштайн	Міграція кваліфікується як функція відносної привабливості країн в'їзду та виїзду, а наявність бар'єрів, які зростають зі збільшенням відстані між цими країнами, розглядається як обмеження міграційних процесів
Теорія кумулятивної причинності	Д.Мессі	Увага акцентується на соціально-економічних і культурних трансформаціях, які відбуваються у країнах-донорах та країнах-реципієнтах робочої сили, а отже, безпосередньо впливають на міждержавне переміщення населення
Теорія світового ринку праці	Е.Плетньов, Дж.Джонсон	Формування світового ринку праці розглядається крізь призму експорту та імпорту трудових ресурсів. Ключовими причинами міжнародних міграційних процесів є попит і пропонування робочої сили, країновий рівень заробітних плат, а також політичні, економічні та демографічні процеси

Характерні ознаки глобального ринку праці:

- Структурна, географічна і професійно-кваліфікаційна диверсифікація ринку праці;
- зростання відкритості національних ринків праці;
- зростаюча мобільність людського ресурсу у всепланетарному масштабі;
- уніфікація вимог до відтворення робочої сили на інтернаціональній основі;
- демократизація трудових відносин між працедавцями і транснаціональною найманою робочою силою;
- конвергенція на регіональному, а в майбутньому – і на глобальному рівні, стандартів життя і праці людей у різних країнах;
- координація, узгодження та зближення соціальних політик держав світу.

Ключові напрями модифікації світового ринку праці за умов глобалізації:

- Суттєва зміна масштабів та структури світової зайнятості;
- наростання загального та структурного дефіциту робочої сили в розвинених країнах світу;
- значне відставання темпів зростання рівнів заробітних плат від темпів зростання продуктивності праці;
- суттєві зміни в рівні вимог до якості робочої сили з підвищенням попиту на висококваліфіковану робочу силу з боку ТНК;
- зростання мобільності робочої сили з інтенсифікацією процесів міжкраїнових переміщень людського ресурсу в межах світового господарства;
- поглиблення поляризації в доходах працівників різних рівнів.

**ДИНАМІКА РІВНЯ СВІТОВОГО І РЕГІОНАЛЬНОГО БЕЗРОБІТТЯ
ПРОТЯГОМ 2000-2012 рр., %**

Група країн	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Світ в цілому	6,3	6,1	5,7	5,4	5,6	6,2	6,0	5,9	5,8
Розвинені країни та ЄС	6,7	6,9	6,3	5,8	6,1	8,4	8,8	8,4	8,4
Країни Центрально-Східної Європи (не члени ЄС) та СНД	10,7	9,1	9,0	8,3	8,3	10,1	9,4	8,7	8,1
Країни Східної Азії	4,5	4,2	4,0	3,8	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3
Країни Південно-Східної Азії і Тихоокеанського басейну	5,0	6,4	6,1	5,5	5,3	5,2	4,7	4,4	4,3
Країни Південної Азії	4,5	4,7	4,1	3,9	3,9	4,1	3,9	3,8	3,7
Країни Латинської Америки і Карибського басейну	8,6	8,1	7,5	7,0	6,6	7,8	6,8	6,5	6,4
Країни Середнього Сходу	11,5	11,2	10,9	10,3	10,5	10,7	11,2	11,1	10,5
Країни Північної Африки	13,2	11,0	10,0	9,6	9,1	9,1	8,9	10,0	9,9
Країни Африки на південь від Сахари	8,5	7,5	7,5	7,4	7,5	7,6	7,6	7,6	7,4

Якісно нові особливості сучасних процесів міжнародної трудової міграції:

- Висока масштабність та динамізм розвитку міграційних процесів.
- Посилення впливу демографічних та політичних чинників на масштаби трудової міграції.
- Диверсифікація географічної структури міжнародних міграційних процесів з формуванням нових центрів тяжіння робочої сили.
- Випереджальна динаміка нарощування внутрішньоконтинентальної міграції порівняно з міжконтинентальною.
- Зростання міграції висококваліфікованих фахівців, наукових кадрів та інтелектуалів.
- Фемінізація процесів міжнародної трудової міграції зі зростанням частки жінок.
- Зростання масштабів та диверсифікація географічної структури нелегальної міграції.
- Посилення державного і наднаціонального регулювання міжнародних міграційних процесів.

**ПРОГНОСТИЧНІ ДАНІ ЩОДО КОМПЕНСАТОРНОЇ ІММІГРАЦІЇ НА
2000-2050 рр., тис. осіб у розрахунку на 1 млн жителів щороку**

Країна	Екстраполяція тренда імміграції попередніх років	Імміграція, необхідна для утримання чисельності працездатного населення (15-64 років)	Імміграція, необхідна для збереження співвідношення чисельності осіб старших за 65 років і осіб віком 15-64 років
Німеччина	2,5	6,0	44,8
Франція	0,1	1,8	30,4
Італія	0,1	6,5	39,8
США	2,7	1,3	43,2
Японія	0	5,1	85,6
Росія	0,3	2,1	20,3

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ІМІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄС ПРОТЯГОМ

2005-2012 рр., тис. осіб

Країна	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Бельгія	305,9	343,8	376,8	384,6	415,7	418,3
Чехія	39,6	52,6	74,1	68,4	73,1	79,8
Данія	96,5	121,1	147,0	162,2	167,3	179,7
Німеччина	3010,7	3170,8	3333,7	3356,0	3579,3	3788,9
Естонія	104,9	110,5	95,6	94,2	100,0	99,8
Ірландія	...	334,7	291,8	271,3	269,7	269,2
Греція	299,8	342,5	431,1	392,4	325,5	272,1
Іспанія	2191,2	2887,0	2547,2	2508,1	2294,1	2122,5
Франція	1112,5	1286,4	1254,6	1390,1	1383,0	1453,0
Італія	1224,1	1583,6	1965,9	2145,0	2261,0	2358,9
Кіпр	48,0	60,2	71,0	86,5	89,4	86,6
Латвія	10,0	8,5	148,3	135,7	134,6	125,5
Литва	13,1	12,5	7,1	8,7	8,8	6,9
Люксембург	86,2	95,1	104,5	108,5	110,7	119,7
Угорщина	27,5	27,9	27,9	30,7	30,7	29,5
Мальта	4,2	3,3	4,7	5,6	5,1	4,6
Нідерланди	278,2	289,7	300,4	287,5	295,0	307,3
Австрія	367,0	419,6	425,7	454,0	479,1	487,5
Польща	17,7	21,5	24,4	21,7	26,7	33,1
Португалія	172,1	215,4	204,7	188,9	151,6	108,6
Словенія	4,3	10,4	10,9	15,8	19,4	22,0
Словаччина	4,1	3,6	3,8	4,7	3,8	4,4
Фінляндія	32,4	41,4	47,1	48,4	55,9	61,9
Швеція	187,1	184,4	208,2	211,0	215,3	228,9
Великобританія	1703,8	2205,2	2282,9	2356,5	2591,1	2641,6
ЄС-28	11354,6	13850,3	14398,4	14744,8	15096,4	15321,2
ЄС-27	11354,6	13848,7	14396,1	14742,3	15093,6	15318,1
ЄС-15	11067,3	13520,6	13921,5	14264,5	14594,4	14818,1

Джерело: <http://appsso.ec.europa.eu/nri/submitViewTableAction.do>

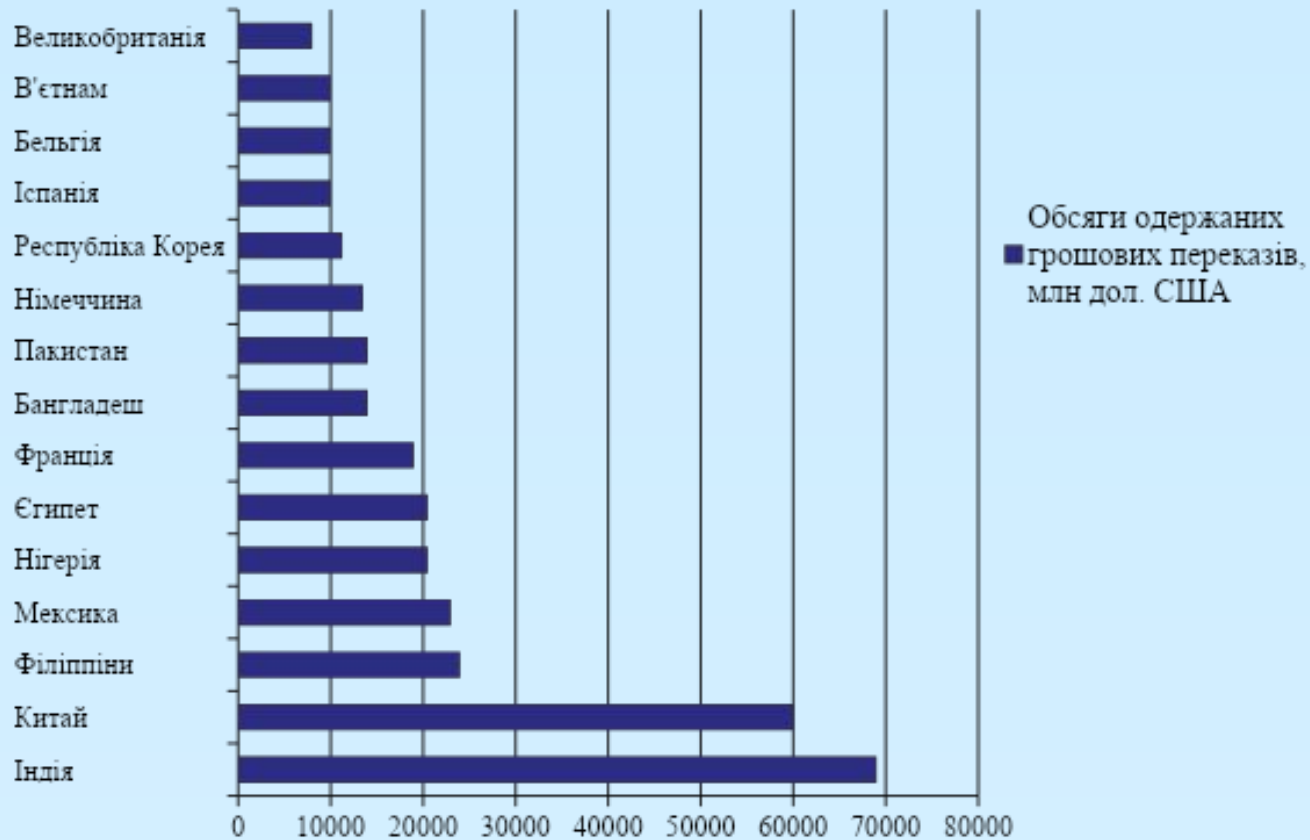

Рис. 11. Найбільші країни – світові реципієнти грошових переказів мігрантів у 2012 р., млн дол. США

Джерело: Побудовано за даними Міжнародної організації праці

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Міжнародна організація	Характеристика
Міжнародна організація праці (МОП)	Спеціалізована структура ООН, яка налічує 182 держави-члена. Цією організацією були ініційовані розроблення й ухвалення більше ніж 350 документів (конвенцій і рекомендацій) щодо міжнародної регламентації переміщення, працевлаштування, соціального захисту тощо працівників
Комісія ООН з народонаселення та розвитку	Входять представники 47 держав. Має у своєму розпорядженні кошти спеціального фонду, який частково використовується для субсидування національних програм щодо міграції
Організація ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)	Розробляє документи про освіту мігрантів та членів їх сімей
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)	Спеціалізована структура ООН, яка розробляє спеціальні норми щодо здоров'я мігрантів
Міжнародна організація з міграції (МОМ)	Входять 127 держав-членів та 17 спостерігачів. Відділення діють у більше ніж 100 країнах. Розробляє довгострокові програми у сфері регулювання міграції, сприяє вирішенню національних міграційних проблем, розв'язує питання переселення, працевлаштування та соціального захисту біженців
Управління Верховного комісара у справах біженців (УВКБ) при ООН	Вирішує питання захисту прав біженців, їх репатріації тощо
Система постійного нагляду за міграцією (CONEMI)	Координує діяльність національних імміграційних управлінь 29 провідних країн світу (членів ОЕСР)
Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)	Координатор ООН, дослідження та аналіз взаємозв'язку між міграцією, торгівлею та розвитком
Програма розвитку ООН (ПРООН)	Діяльність, спрямована на отримання максимальних вигід від міграції для бідних країн

ДИНАМІКА ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2000-2013 рр., тис. осіб

Рік	Внутрішня міграція			Зовнішня міграція		
	Чисельність прибулих	Чисельність вибулих	приріст	Чисельність прибулих	Чисельність вибулих	приріст
2000	274,9	274,9	х	53,7	100,3	-46,6
2002	717,5	717,5	х	42,5	76,3	-33,8
2004	750,8	750,8	х	38,6	46,2	-7,6
2006	721,7	721,7	х	44,2	30,0	14,2
2008	673,5	673,5	х	37,3	22,4	14,9
2010	652,6	652,6	х	30,8	14,7	16,1
2011	637,7	637,7	х	31,7	14,6	17,1
2012	321,8	621,8	х	76,4	14,5	61,9
2013	649,9	649,9	х	54,1	22,2	31,9

Джерело: Дані Державної служби статистики України. – [Електронне джерело]. – Режим доступу:
<http://www.ukrstat.gov.ua>

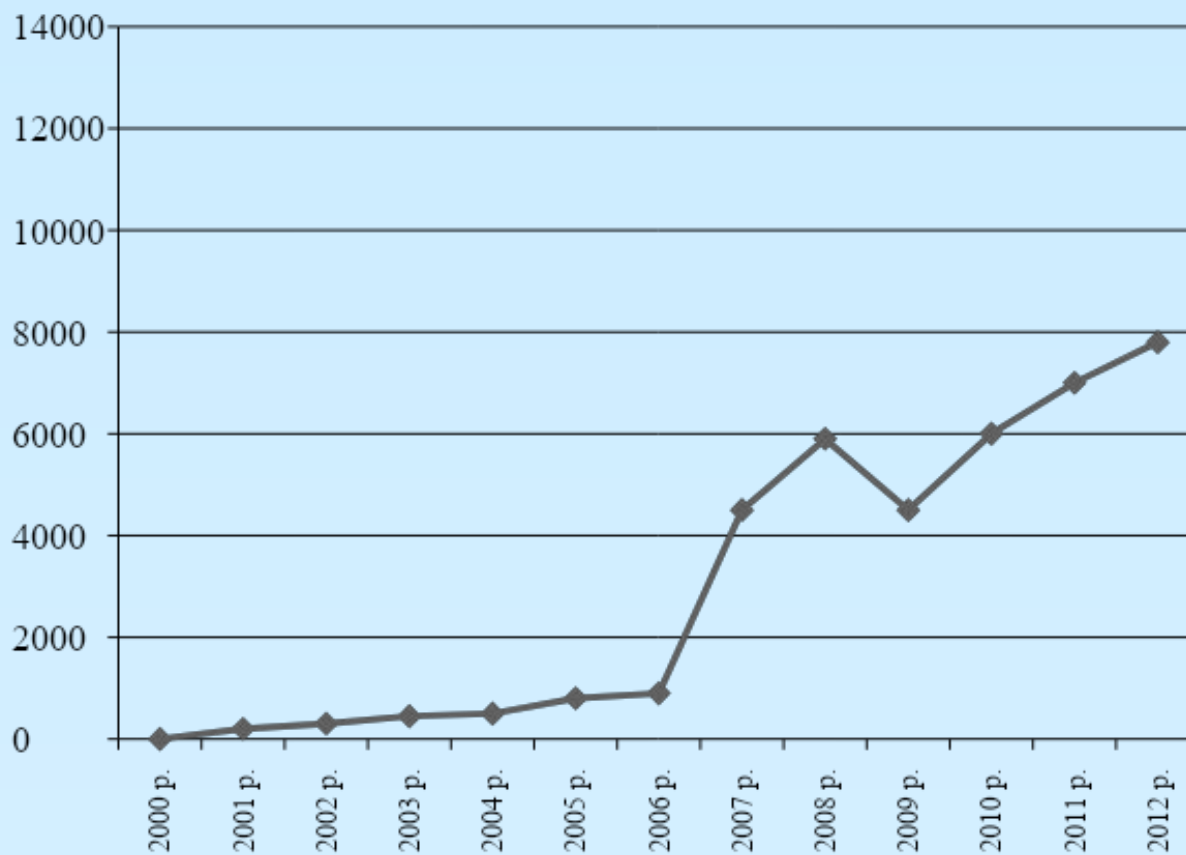

Рис. 12. Динаміка обсягів грошових переказів трудових мігрантів України протягом 200-2013 рр., млн дол. США

Джерело: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_analit/kohstu_dod.pdf